

23. 9. 2020: Píseň: EZ98 – Zpívejte Pánu nové písně; 1.+2. sloka + **modlitba; Oddíl k výkladu: Jb 1, 13-22**

Milí,

na posledním setkání jsme se věnovali druhé scéně divadelní hry Jób. V ní jsme se ocitli v „nebi,“ kde rozmlouval Hospodinem se satanem právě o Jóbovi. Hospodin se Jobem takřka chlubí, satan kontruje, že Job věří jen z prospěchářství a zjiště (srv. v. 9-10).

Hospodin (i čtenáři) vědí, že satan se mýlí. Tedy v Jobově případě – jinak má v tomto „satan“ obvykle velikou pravdu. A tak Hospodin dovolil tomuto Nepříteli, Pokušiteli či Odpůrci vztáhnout ruku na vše, co je Jobovo – kromě něj samého.

Je to tedy Hospodin, kdo dovoluje satanovi působit. Avšak s pevnými hranicemi, s nimiž ani symbolický satan nezmůže nic. A má dokonce svou ruku na Joba nevztáhnout vůbec.

Pohromy

Dnešní scéna, třetí z úvodních, je třetí záměrně. Číslovka tři je v SZ symbolem času rozhodnutí. Tak např. Abraham přichází s Izákem k hoře Mórija třetí den (Gn 22, 4), aby bylo zřejmé, že bylo dost času na rozmyšlení a uvážení situace. Tedy že dané rozhodnutí není produktem emocí nebo učiněno bez střízlivého uvažování. Ze stejného důvodu je Kristus vzkříšen třetího dne. A mnoho dalších případů.¹

Stejně i zde: V této třetí scéně dojde k závažnému rozhodnutí – jak to s Jobem bude? Jak se zachová uprostřed utrpení, ztrát a tragédií? Má satan pravdu – Jób věří jen proto, že mu Hospodin žehná? Má pravdu Hospodin?

Toto drama je ještě znásobeno kadencí „jobovek,“ které se Jobovi donesly. Jedna za druhou přicházejí strašně zprávy, Job

¹ Zajímavým tématem k zamyšlení je skutečnost, že třetí „den“ stvoření je stvořen první život – rostliny. Tím je také stvořeno nezbytné pro život dalších živočichů – v kyslíku, držení půdy, stínu i potravě (srv. Gn 1, 29-30). Vůbec souš je odkryta třetí den!

nemá čas je ani zpracovat: Přitáhli Šebovci a pobili Jobova stáda i čeled' u nich.

Z nebe spadl Boží oheň, spálil další stáda i čeled'.

Přitáhli Kaldejci a pobili další stáda i čeled'.

A nakonec pouštní vichr zbořil dům, v němž bylo pohromadě celé Jobovo potomstvo – základní symbol požehnání a naděje jeho budoucnosti.

Nejprve si však všimněme, kdo důležitý nebyl nápadně vůbec zmíněn...

... Jobova manželka! Té se nestalo vůbec nic. Podivné a zvláštní. Pokud neznáme další pokračování příběhu – Jb 2, 9. Manželka je mimo tyto tragédie, protože bude Jobovi (sama ze sebe?) satanem, tedy nepřitelem, protivníkem, svědkem.

Dramatičnost divadelní hry je zde nápadná, stejně jako její poezie. Ihned poté, co je satanovi dovoleno naložit s Jobovým „majetkem“ dle vlastního uvážení, nastupuje scéna hodování jeho potomků.

Tento úvod třetí scény tak vykresluje běžnou lidskou situaci: Bezstarostnou, bez pomýšlení na smrt a tragédie. Ba dokonce radostnou – uprostřed hostin a radovánek.

Avšak v zápětí tuto situaci opouštíme. Dramaturg chce ponechat napětí, zda-li i jim se něco stane!

Protože místo toho dojde k likvidaci Jobových stád, tedy živobytí. Šebovci jsou ze Sáby, zřejmě jde tedy o nějaké beduínské nájezdníky z jihozápadního cípu Arabského poloostrova (tedy z veliké dálky v pohledu Israelců!). Jakožto ne-israelci jsou také spíše nepřátely. Zároveň jsou Šebovci potomkem Abrahama z jeho ženy Ketúry (Gn 25, 3).

Vzápětí se Job dovídá, že spadl z nebe „Boží oheň.“ Zde pozor, nejde o zásah Hospodinův – takový je vždy v Bibli popisován jako *Hospodinův* oheň, potažmo z *nebe*. Nikdy jako Boží (velký rozdíl mezi pouhým él a j-h-v-h!).² Co se v dramatu děje, není popisem

² Je nezbytné si uvědomit, že hebrejšтина nerozlišovala malá a velká písmena. Termín él je tedy běžně a záměně užíván jako pro Boha, tak pro bohy – tedy různé baaly, dágony, Ištar apod.

objektivní situace, nýbrž jak ji vnímá člověk. Ať už jde o přírodní katastrofu nebo velmi vzácný fenomén (např. kulový blesk?), které člověk běžně přičítá dodnes tzv. „vyšší moci.“³ To je centrem i obsahem spisu Job – až na dvě výjimečné scény „z nebe,“ o nichž však protagonisté *nevědí!* Totiž stejně jako lidé ve svých životech.

Pak zaútočili Kaldejci. Tedy Novobabylóňané (pozdní vznik tohoto spisu!). Tedy ti, kteří zničili Jeruzalém a Chrám. Členové tehdejší světové velmoci. A tak automatictí nepřátelé Israelců z daleka! A samozřejmě jde o blízké příbuzné Israelců – tentokrát z Abrahamova bratra Náchora (Gn 22, 22).⁴

Poslední pohroma je opět „přírodního“ typu a opět vzácného – silný vítr se nakonec obořil i na dům, v němž tato scéna začala. Dokonce ze všech stran. A zbořil celý dům na hlavu všech Jobových synů i dcer.

Snad je tedy nápadná poezie střídání lidského nepřítele s „přírodními“ jevy. Čtyři tragédie symbolizují čtyři světové strany – odkud se také přihnal vítr v poslední tragédii – a tak že se proti Jobovi obrátil „celý svět.“⁵ Všechny tragédie jsou také způsobeny něčím velmi, velmi nepravděpodobným – nepřátelé jsou z veliké dálky. Vítr bortící domy je velmi výjimečný. Požár, sopka, blesk likvidující stáda jakbysmet. A z každé situace se „zázrakem“ zachránil jeden jediný, který nadto přinese Jobovi zprávu. Ve stejnou chvíli, jako všichni ostatní. I z toho má být zřejmé, že nejde o popis historické situace!

Takto se všechno „sešlo,“ aby podstata Jobovy víry byla „otestována“ co nejtvrději. Bez času na vstřebání, uvážení a smutek se na něho sype utrpení a tragédie ze všech stran. Přišel o všechno kromě svého zdraví a své manželky.

Co na to Job?

³ Vůči které se lze i dnes pojistit...

⁴ V ekumenickém překladu bohužel není výjimkou, že stejné slovo je nejen překládáno jinak, ale také jinak „zkomoleno.“ Vedle tohoto případu např. jméno mystického Chanoka (Henoch v Gn 5, 21; Chanók v Gn 25, 4; hebrejsky stále znovu Chanok) nebo, asi nejzásadnější, jméno Jehošua (Jozue v knize Jozue; Ježíš v evangelijních podáních).

⁵ Jak to hluboce trpící obvykle vnímají.

Jak na to vše zareaguje Job?

Bude si naříkat, proč se to stalo zrovna jemu? Bude spílat a zlořečit Bohu? Zřekne se své víry i náboženství, protože se mu nakonec nevyplatilo Bohu věřit a sloužit a poslouchat ho? Tak to v tak těžké situaci bývá běžné...

Ale Job překvapuje. Činí, co je pro něj tradiční v době smutku: Roztrhává svou řízu, která byla symbolem jeho bohatství, a tak požehnání. Holí si hlavu. Padá k zemi. A klaní se.

A vysloví jen jedno: Hospodin dal, Hospodin vzal. Jméno Hospodinovo *budiž požehnáno*.

To je bomba! To je překvapení! Místo sebestředného, útrpného naříkání a obviňování Boha i dalších Job Hospodinu uprostřed těchto tragédií *žehná*. Kam se na to lidé hrabou. Lidská víra obvykle nedosahuje ani počátku tohoto postoje – přijetí objektivní skutečnosti, že co Hospodin dal, může také vzít. Ba už vůbec té, že vše v tomto světě pomíjí. A aby to bylo důvodem k žehnání Bohu? Nepatřičné. Nelogické. A obvykle tomu lidé nerozumí – dokud se nedočkou k závěru této divadelní hry.

Totíž: Copak někdo jiný ví lépe než Hospodin, jak věci mají být? Co je dobro a co je zlo? Copak je někdo jiný dostatečně mocný na změnu řádů a pravidel tohoto vesmíru? A Hospodin je k tomu všemu ještě Bohem dobrým. Co dělá, je vždy dobré. Ačkoli někdy až nakonec. Ať si člověk myslí nebo cítí, co chce.

To je, panečku, příklad víry! Nalezne takovou Syn člověka, až přijde? (Lk 18, 7-9; A nebo nalezne, jak si lidé zakládají sami na sobě – v. 9?)

I proto je Job divadelní hrou. Není popisem historické situace. I David a Abraham a Ježíš naříkají a pláčou tváří v tvář hrůze a tragédiím světa. I Ježíš prosí o odebrání jemu určeného kalicha.⁶

Pokud by to vše však čtenáři nebo posluchači nebylo zřejmé, vypravěč explicitně vysloví: Job se v tom všem proti Bohu neprohřešil. Job neřekl proti Bohu nic nepatřičného!

Satan se tedy mýlil. Neměl pravdu. Ačkoli jeho popis je výstižným pro víru většiny „věřících“ i „nevěřících.“

⁶ Ale nakonec přijme „příklad“ Jobův!

Závěr

Proto je tato třetí scéna třetí a tedy zlomovou. Rozhodnutí Jobovo je zřejmé, jednoznačné a bez pochybností. Není dokonce, co proti němu namítat. Hospodin dobře ví, proč se tímto Jobem „chlubí.“

Tato scéna však není poslední scénou Jobova utrpení. Jobovi bude ještě hůř. Drama přetrvává – Job unesl ztrátu majetku i potomků. Ale co udělá, až se ho utrpení a zlo dotknou osobně a tělesně?

Avšak už dnešním oddílem je Job pozváním k víře takové, jaká má být. K víře ne zištné. K víře, která není hlavně o mně. K víře, která je hlavně o Bohu. K víře theocentrické. K víře, která jasně vidí skrze iluze věcí, majetku, bohatství – vše pomíjí! K víře, která vidí objektivní pravdu světa, jíž je Bůh. A tak že všechno ostatní pomíjí. I naše rodiny. I naši potomci. I naše lidské vztahy.

Proto mají být vnímány jako dobré Boží dary. Krásné, příjemné, dobré ba nezbytné. Ale ne věčné, trvalé, poslední, nejdůležitější, rozhodující o lidské víře.

Lidské utrpení a tragédie pak ukazují tyto pravdy zcela nezastřeně. Rozbíjejí lidské iluze a labyrinty a bludy. Tak není překvapením, že se většina lidí uprostřed i radikálně menších utrpení hroutí. Protože se hroutí jejich vnímání světa. Jejich subjektivní, a tak iluzorní, pravda o světě. O tom, co je důležité. Jak funguje svět. A není jak oddiskutovat nebo „obkecat“ vlastní bolest, utrpení ani ztrátu.

A tak ani skutečnost, že svět nějak objektivně *je*. A vše v něm je netrvalé a pomíjí. Navzdory lidské snaze přesvědčit o opaku. Navzdory lidské přirozené teologii, v níž jsme korunou světa a stvoření. V níž si můžeme zajistit vlastní život. Zachránit se. Spasit se.

Píseň: EZ98 – Zpívejte Pánu nové písně; 3.+4. sloka +
modlitba Páně
Diskuse